צרות פון קינדער

א שפאנענדער ראמאן פון אידישען לעבען אין פוילען

פון מ. וואר־שאווער

(פארזעצונג)

— ניין — שאקעלט אנקע טרויעריג מיט'ן קאפ — איך וועל אהיים פאהרען.

מען געהט ארויס פון וואקזאל. אנקע זוכט נאך אלץ מיט די אויגען און שלינגט דיר טרעהרען.

אין מאריא מיט איהר מאן און קינד דער אהיים געפאהרען באזונדער און אנקע אין אויך געפאהרען באזונדער. איינע אליין איז זי געפאהרען און ניט געקאנט זיך איינהאלטען פון וויינען.

אלץ איז פאר איהר געווען געשטאר־בען. די נאסען, די הייזער, די מענשען. וואס טויט איהר ווארשא? צו וואס דארף זי דאס אלץ האבען, אז ער איז ניט געקומען.

אויפ'ן וועג האט זי ניט געקענט אויסהאלטען. זי האט געבעטען דעם דראזשקאזש ער זאל ווארטען אויף איהר א ווייל און אליין איז זי אריין אין ער־שטען בעסטען געשעפט טעלעפאניראן צו יאקוב'ן. אבער דארט האט איהר עפעס אן אלט קול געענטפערט:

דער פאן איז נישטא אין דער היים.

אזוי ווי נאך א לויה איז אנקע ארויס פון טעלעפאן און צוריק איינגעזעסען אין דער דראזשקע.

עס איז געווען א חרפה און א וועה־טאג, אזוי פיעל וואכען געהאפט און געבענקט. אזוי פיעל וואכען געליטען, אויסגעשטאנען פארשידענע צורות, אזוי פיעל וואכען פארגעשטעלט זיך, ווי אזוי עס וועט אויסזעהן, ווען זי וועט צוריק קומען, ווי אזוי יאקוב וועט זי באגעגע־נען, וואס פאר א פרייד עס וועט דאס זיין ביי איהם און ביי איהר. און צום סוף איז ער אפילו ביי דער באן ניט גע־ווען. זי האט אין אנהויב איהם פאר־ענטפערט אז ער, איז אפשר קראנק. דאס הארץ איז אין איהר איינגעשרומפען גע־ווארען פאר שרעק און פאר יסורים — טאמעל איז איהם, חלילה, עפעס.

אבער אט האט זי טעלעפאנירט צו איהם, און אט האט מען איהר געענטפערט אן ער איז נישטא.

האט געוואלט פארקומען עפעס אן ענדערונג? ער האט דאך דיר לעצטע צייט־טען גארניט געשריבען צו איהר. איז עס מעגליך, אז דורך דער קורצער צייט, וואס זי איז ניט געווען אין ווארשא — זאל יאקוב שוין האבען פארנעסען אז איהר? האט ער זי ליעב געהאט? און אפשר האט עס עפעס א שייכות מיט'ן צושטאנד פון איהר שוועסטער?

„איז דאך מאריא נאר אן אנדער מענש געווארען. זינט זי, אנקע איז אהין געקומען, קיין צאפאט.

אויב, ווען אנקע זעהט ניט מעהר איהר שוועסטער, נעהמט עפעס אויפגעהן אין איהר מוח. עס שווימען ארויס אלע סצענעס מיט אלע רייד, וואס יענע האט געפיהרט מיט איהר. עס נעהמט זיך עפעס בינדען איינס מיט'ן אנדערען.

עס איז נאך, וואס אן אמת, אלץ דונקעל, פארגעפעלט — נאר דאס, וואס יאקוב איז איצט ניט געקומען צו דער באן, און דאס, וואס ער איז ניטא אין דער היים — דאס אלץ ניט צייכענס, אנצוהערענישען, אז מאריא האט עפעס א שייכות מיט דעם אלעמען.

כאטש, אז אנקע פרעגט זיך ווי אזוי — בלייבט זי מיט א הויל הארץ און אהן אן ענטפער.

זיכער ווילט איהר האבען געוועהסטע פלארס, ווער וויל עס ניט? די ברייטקייט, רוהיגקייט, גוטע אויסזעהן. די „פלוצ־לינגע איבעררעשונג פון ליכטיגקייט, דא און דארט. דער ברוינליכער גלאנץ פון שעהן געפאליש־טען האלץ, א פאלאץ בילד איבערגעשאפען אין אייער היים. לייכט און מיט וועניג קאסטען.

נעמענדיג דעם טעלעפאן, קענט איר האבען א דזשאנסאן עלעקטריק פאליישער. דעליווערט צו אייער טיר, איר וועט הנאה האבען, פוצענדיג מיט דעם אראפ און ארויף איבער'ן הויז. ארום די קארפעטס, ביי די ברעגען (פרוביר עס און האלט עס אן). ארום די הורפענגען ביי דיר טירען (איר קענט דארטען ארינטערנעמען אסך פלעקען). פון די געוואנדישטע, געפיינטע, שע־לאק, לאקירטע און לינאלעאום פלארס, — פאר פונקט 2 דאלאר און אביסעל וואסק.

מיר קענען דא ניט דרוקען די נעמען פון אלע דילערס, איר טוט דאס אי־בערינע. נעהמט צו איהם און זאגט אים, אז ער זאל אייך באלד דעליווערען א פאליישער. אויב איהר ווילט א 25 ס. באטעל וואסק, צו טרייען.

שיקט אריין אייער נאמען און אד־רעס מיט 10 ס. פאר פאסטעדיש.

S. C. JOHNSON & SON LTD.
Brantford, Canada

ברענטשעס אין: טאראנטא, מאנטרעאל, ווינניפעג, וואנקאווער.

איר רענט עס...

עס טוט דאס איבעריגע אלעס פאר $2

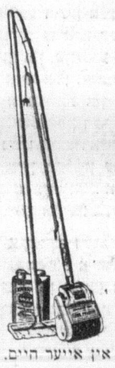

בלויז מעטאלענע פעקלאך קענען אנהאלטען די גארטען פרישקייט

„SALADA" TEA

ORANGE PEKOE BLEND

"פריש פון די גערטנער"

אידישע נייעס פון יענער זייט ים

א מערקווירדיגע געשיכטע מיט א אדיש קינד אין אורוגוויי

פון אורוגוויי האט מען די טעג מיט־געטיילט קיין ווילנא וועגען פאלגענדען מערקווירדיגען פאל וואס קלינגט ווי א מעשה פון טויזענט און איין נאכט, און וועלכער האט אבער פאסירט אין דער אר־דזשענטינישער רעפובליק ביי א אידישער משפחה.

מיט א יאהר צוריק האט פון ווילנא אויסגעוואנדערט קיין אורוגוויי דאס אי־דישע פאר־פאלק ליבעסקינד.

די משפחה האט זיך דאך ווי עס אין איינגעארדענט און פארדינט אויף חיונה. איצט זענען אנגעקומען ידיעות אז מיט דער דאזיגער משפחה האט פא־סירט א מאדנער גליקליכער צופאל.

מיט א קורצער צייט צוריק האט די אורוגוויי־ער רעפובליק געפייערט דעם 1־טען יאהרהונדערט פון איהר אונאבהענ־גיגקייט.

צו דער דאזיגער פייערליכקייט וועל־כע האט זיך אנגעהויבען 1 ביינאכט ערב דעם יאהר־טאג, האט די גאנצע באבעל־קערונגזיך גענרייט מיט גרויס באגייס־טערונג.

שוין מיט א טאג פריהער האבען די צייטונגען געמאלדען, אז דער איינגעל וואס וועט געבוירען ווערען איינס ביי־נאכט, אין מאמענט, ווען הארמאטען שאסען וועלען אנזאגען דעם אנהויב פון די פייערליכקייטען. וועט באנליקט ווערען מיט'ן נאמען פון גרעסטען נאציאנאלען העלד, ארטיגאס, און זיין פאמיליע וועט באשאנקען ווערען מיט א ווערטפולער מתנה פון דער רעגירונג.

און האט דער מזל געוואלט, אז גלאך אין דער אנגעוויזענער שעה — פונקט 1 ביינאכט ביים אנהויב פון די נאציאנאלע פייערליכקייטען, האט יוסף ליבעסקינד'ס פרוי, געסיע, געבוירען א זוהן.

די ידיעה וועגען דעם האט זיך ניך פארשפרייט איבער דער שטאדט, און אויף מארגען איז ליבעסקינד'ס פאמיליע געווען איינע פון די פאפולערסטע אין לאנד.

צו דער גליקליכער געוויינדיגער זענען גלייך געקומען פארשטעהער פון נאציי־אנאלעיובליי קאמיטעט, וועלכער האט באשטימט די נאציאנאלע פרעמיע, די אריינגעקומענע הויכגעשטעלטע פרעזענ־ליכקייטען האבען גענומען אויפ'ן האנט דאס קינד, עס געקושט, און געפרעגט ביי דער מאמען צי זי איז מסכים, אז דאס קינד זאל מען א נאמען געבען אויפ'ן נא־טען פון אורוגוויי־ער נאציאנאלען העלד. ווען די פרוי האט דערצו מסכים געווען, האט מען איבער גלייך אריינגעטראגען פאר־שידענע מתנות, וואס באטרעפען א גרויס פארמעגען.

אנטיסעמיטישע העצע פון לעהרער אין א שטעדטעל אין פוילען

פון קראקא מעלדעט מען:

דאס שטעדטעל ראדאשיץ (קראקא־ווער קרייז) וואו א העלפט פון דער באב־פעלקערונג זענען אידען, לעבען שוין זינט יאהרען אין די בעסטע באציהונגען מיט זייערע קריסטליכע שכנים, און די אידי־שע קינדער האבען גערן באזוכט די אל־געמיינע שולען מיט דער פוילישער אונ־טערריכטס שפראך וואו זיי האבען זיך געפונען אין א גוטער אטמאספערע.

האבען זיך אבער איינינע פוילישע לעהרער מישב געווען און פלוצלונג אנגע־הויבען צו פיהרען א שענדליכע אנטיסע־מיטישע העצע, באליידיגענדיג אויף שריט און טריט די אידישע רעליגיע, און אפ'־חוזק'ענדיג פון די אומשולדיגע אידישע קינדער, די נעמען „פאסקודנע אידען", „פאראזישען", „פרעסער", „פארשיווע אידען" א. א. — זענען געווארען א טאג טעגליכע ערשיינונג. די דערמאנטע „איי־דעלע קינדער־ערציהער" וועגען אויך אן לייב־שטראף נגבי די אידישע שילער, און די פראטעסטען פון די עלטערען האבען בין איצט ניט געפונען קיין אפקלאנג ביי די ענטשפרעכענדע אמטען.

די ראדאשיצער אידישע עלטערען האבען זיך דאריבער געווענדעט צום שול אינספעקטאר אין קראקא מיט דער ביי־טע אנצוגעהמען שריט, אז עס זאלען זיך שוין מעהר ניט איבערחזרן די מיאוסע מעשים פון די דערמאהנטע לעהרער, וועל־כע העצען אויף איין טייל פון דער באב־פעלקערונג געגען דעם צווייטען.

שוידערליכער זעלבסטמארד פון א אידישען בחור אין טארנאפאל

פון טארנאפאל (פוילען), מעלדעט מען:

א שטארקען איינדרוק האט דא גע־מאכט דער זעלבסטמארד פון דעם 22 יעהריגען בחור שמעון סאס, וועלכער שטאמט פון א זעהר אנגעזעהענער פא־מיליע. א טאג פאר'ן באגעהן זעלבסט־מארד האט ער זיך מיט זיין מוטער האר־ציג געזעגענט און מיט דער שוועסטער זיך צעקושט. ווען מען האט איהם גע־פרעגט פארוואס ער געזעגענט זיך היינט, האט ער געענטפערט: „סתם אזוי, איך נעה שלאפען".

עס איז קיינעם ניט איינגעפאלען דער נעדאנק אז ער וועט באנעהן זעלבסט־מארד.

ליגענדיג אין בעט האט ער זיך ארומ־געוויקעלט מיט'ן איבערבעט און צו זיך עטליכע מאל אויסגעשאסען.

אין דער פריה וועגן די מוטער איז אין שטוב אריינגעקומען וואו דער זהן איז געשלאפען, האט זיך פאר איהרע אויגען פארגעשטעלט א שוידערליך בילד. די מוטער איז פון שרעק אנידערגעפאלען און מען האט זי קוים אפגעראטעוועט, זעהענדיג ווי דאס גאנצע בעט איז פול מיט בלוט.

דער זעלבסטמארדער האט איבערגע־לאזט 10 בריעף. מען זאגט אז די סבה פון'ם זעלבסטמארד זאל זיין א ליעבע פארהעלטעניש צו וועלכער זיינע עלטע־רען האבען ניט צוגעלאזט.

א אידישער וועבער שטארבט ביים וועב־שטוהל

פון לאדז שרייבט מען וועגען א ייהרענדיג טראגעדיע:

אויף באלוט איז קיין פלוצלינגער טויט פאל ניט קיין נייעס, בפרט היינ־טיגע צייטען, ווען גרויסע שיכטען פון דער ארטיגער באפעלקערונג שלינגען רוגווייער רעפובליק ביי א אידישער משפחה.

מיט א יאהר צוריק האט פון ווילנא אויסגעוואנדערט קיין אורוגוויי דאס אי־דישע פאר־פאלק ליבעסקינד.

די משפחה האט זיך דאך ווי עס אין איינגעארדענט און פארדינט אויף חיונה. איצט זענען אנגעקומען ידיעות אז מיט דער דאזיגער משפחה האט פא־סירט א מאדנער גליקליכער צופאל.

מיט א קורצער צייט צוריק האט די אורוגוויי־ער רעפובליק געפייערט דעם 1־טען יאהרהונדערט פון איהר אונאבהענ־גיגקייט.

צו דער דאזיגער פייערליכקייט וועל־כע האט זיך אנגעהויבען 1 ביינאכט ערב דעם יאהר־טאג, האט די גאנצע באבעל־קערונגזיך גענרייט מיט גרויס באגייס־טערונג.

שוין מיט א טאג פריהער האבען די צייטונגען געמאלדען, אז דער איינגעל וואס וועט געבוירען ווערען איינס ביי־נאכט, אין מאמענט, ווען הארמאטען שאסען וועלען אנזאגען דעם אנהויב פון די פייערליכקייטען. וועט באנליקט ווערען מיט'ן נאמען פון גרעסטען נאציאנאלען העלד, ארטיגאס, און זיין פאמיליע וועט באשאנקען ווערען מיט א ווערטפולער מתנה פון דער רעגירונג.

און האט דער מזל געוואלט, אז גלאך אין דער אנגעוויזענער שעה — פונקט 1 ביינאכט ביים אנהויב פון די נאציאנאלע פייערליכקייטען, האט יוסף ליבעסקינד'ס פרוי, געסיע, געבוירען א זוהן.

די ידיעה וועגען דעם האט זיך ניך פארשפרייט איבער דער שטאדט, און אויף מארגען איז ליבעסקינד'ס פאמיליע געווען איינע פון די פאפולערסטע אין לאנד.

צו דער גליקליכער געוויינדיגער זענען גלייך געקומען פארשטעהער פון נאציי־אנאלעיובליי קאמיטעט, וועלכער האט באשטימט די נאציאנאלע פרעמיע. די אריינגעקומענע הויכגעשטעלטע פרעזענ־ליכקייטען האבען גענומען אויפ'ן האנט דאס קינד, עס געקושט, און געפרעגט ביי דער מאמען צי זי איז מסכים, אז דאס קינד זאל מען א נאמען געבען אויפ'ן נא־טען פון אורוגוויי־ער נאציאנאלען העלד. ווען די פרוי האט דערצו מסכים געווען, האט מען איבער גלייך אריינגעטראגען פאר־שידענע מתנות, וואס באטרעפען א גרויס פארמעגען.

פרוביר מאנגעזיע פאר מאנען טראבעל

צו נייטראליזירען דעם עסיר און פער־מענטירונג, פארהיט אומפארדייאונג, זוייערען נאזיגען מאנען.

מענשען וועלכע ליידען פון אומפארדיי־אונג, האבען געוויינליך געפרוביר פעפ־סין, טשארקויל, סאדע, און פארשידענע פארדייאונגס־מיטלען. און האבען בלויז באקומען ציטוויליגע הילף — אמאל אויך דאס ניט.

אבער איידער איר גיט זיך איבער צו כראנישער דיספעפסיע, פרוביר אביסעל בייזוריטעד מאגנעזיע — ניט די געוועב־ליכע קאמערציעלע קארבאנייט, סיזט־ייט אדער מילך. נאר ריינע ביזוריד־טעד מאגנעזיע. וואס איר קענט באקומען פון יעדען דראגיסט אין פאדער אדער טאבלעט פארם.

נעמט א טיי־לעפעלע פונ'ם פאודער אדער פיער טאבלעטס, מיט אביסעל וואס־סער, נאכ'ן עסען, און דערט דעם אונ־טערשייד. עס וועט אויגענבליקליך ניי־טראלויזירען די געפערליכע, שערליכע עסידס אינ'ם מאגען, וועלכע מאכען, אז איער שפיגן זאל פערמענטירט און זויער ווערען. פאראורזאכענדיג גען, ווינט, הארצברענענישן, און יענעם שווערען בר־ענערען געפיל. וואס איר האט ביים עסען. איר קענט הנאה האבען פון איערע מאל־צייטען, ניט מורא האבענדיג פאר אומ־פארדייאונג.

(גערט פארגעזעצט)

1840 — 1930

פארברענגט דעם קומענדען קריסט־מעס און נייייאר אין אייער גע־בורטס־לאנד. פארט מיט א קונארד שיף פון מאנטרעאל — באקוועמע קעבינס, געשמאקע מאלצייטען, גוטע באדיענונג.

ספעציעלע קריסטמעס עקסקורס שאנס אויף דער שיף "אלאנגיא". פארט אפ דעם 21־טען נאוועמבער צו צענטראל איראפע ביילינע פרייזען צו אלע הויפט־שטעדט אין אייראפע.

פאר אינפארמאציע פרעגט נאך אין אייער איינגענער שפראך צו —

36 Wellington St. West
Toronto

CUNARD
Canadian Service

וויכטיגע מיטיילונג פון מאנטרעאל, קיין אייראפע בין נאו, 28, דאן פון האליפאקס.

4 יאר אן

קאפוויטאג

וואס טוט איר צו קאפוויטאג? נעמט איר בלויז עטוואס אפצוטייטען דעם שמערץ, ניט באפרייענדיג זיך פון דעם וואס פארארזאכט עס? טויזענטער טוען עס, טראץ דער ווארנונג פון דער מע־דיצינישער פראפעסיע פאר "ניט"!

אזעלכע מעטאדען אונטערדריקען בלויז די סימפטאמען פון קאפוויטאג, זיי באר־והיגען בלויז די נערוועז, און לאזען אי־בער די הויפט־סיבות. און דאס, ווערען זיי נאר פארשטארקט. קאפוויטאג קומט בכלל פון א שלעכטען מאגען, און דאס וואס אין סיסטעם האלטען זיך אויף די וויסט־מאטעריאלען, וועלכע פארגיפטען די בלוטען. נעמט אויף די דאזיגע סמ'ען

— פארהיט פון ווייטערדיגע פארקילונג,

— און איר וועט זיך מער ניט דארפען קוקערען וועגען דעם. קראשען זאלץ בעגענען שנעלע און דזשעענדע הילף פון קאפוויטאג. קראשען זאלץ העלפט דער נאטור אפצוריגען פוישטענדיג אייער הערפעד פון אלע אנגעשטאפטע וויסט.

"פאר פיעלע יאהרען האב איך געליטען פון שרעקליכען קאפוויטאג, בכמעט טעג־ליך. איר האב אנגעהויבען מיט פיער יאר צוריק נעמען א קליינע דאזע (קראשען), און איך קען יעצט באמת זאגען, אז דיין דראמאליסט האט מיר מער דער קאפ ניט ווי געטאן" — (כרס. מ. מו.)

DOMINION INLAID LINOLEUM

דער אילוסטרירטער רעזולטאט, אין דאמיניאן אינלייד לינאלעאום נומ. 7053, צו באקומען אין צוויי פארשידענע פארבען.

פרישט אפ אייערע רומס מיט שיינע פלארס

די טונקעלסטע סעטינגס ווערן אפגע־פרישט דורך דאמיניאן אינלייד לינא־לעאום. עס איז איבערראשענד ווי שנעל דער פאליר־פולער פלאר גיט צו כאראקטער, שיינקייט און אינדיווידו־אליטעט, צו א ציטער.

עס איז אויך פראקטיש: לייכט צו לע־גען און צו ריינינען; אן א ריח, און עס איז פערמאנענט ווייל עס איז אינ־לייד. פארשענערט אייער היים מיט דאמיניאן אינלייד לינאלעאום, מיט זיין ריינען, זאנפטינען ווייכען גלאנץ פון דאמאראק פיניש, וואס דערווייל דאס פאליישן ביז א מינימום.

דאמיניאן אינלייד לינאלעאום אפערט דייסטינקטיווע רעזולטאטס פאר יעדען צייט מער אין הויז, צו איבערראשענדע מע־סינע פרייזען.

אנדערע שיינע דאמיניאן פלארס

דאמיניאן פרינטעד לינאלעאום און דא־מיניאן לינאלעאום האגס גיבען אויך אן אויסערגעוועהנליכען אויסוואל אין שיינע פלארס . . . צו אפפויער פריי־זען

אין הויז פוריישינג און דעפארטמענט סטארס.

נעמאכט אין קענעדע ביי די פארדוציערס פון די באריטש דאמיניאן בעטאליזיפ לינאלעאום.

DOMINION OILCLOTH & LINOLEUM COMPANY LIMITED MONTREAL

„א—עס איז א מאנס טרונק!"

Fry's

מער מענער וואלטען געטרונקען מיט פארגעניגען פראי'ס קאקאו. ווען מער פרויען וואלטען געוואוסט אז דאס איז "א מאנ'ס טרונק" און עס סערווירט צו זייערע מענער אין זיין, מענער זענען בלויז דערוואקסענע באיס — און וואו איז דער מענש וואס גלייכט ניט אן אפשטיטליכע קאפ פראי'ס, מיט'ן געשמאקען שאקאלאד פלייוואר? ווייל דער דער מאן, וואס דארף ארבייטען מיט די הענט אדער מיט קאפ — איז ניטא פאר אים קיין בעסערע גע־וואוהניהייט, ווי א טעגליכע קאפ פראי'ס קאקאו. באריטש פאר דייטליכקייט און קוואליטעט זינט 1728.

שרייבט פאר א פריי ריזיפ ביכעל.

FRY'S PURE EAT COCOA

J. S. FRY & SONS (Canada, Limited, Montreal.
293

צרות פון קינדער

א שפאנענדער ראמאן פון אידישען לעבען אין פוילען

פון מ. וואר־שאווער